पृष्ठभूमि:

सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी व्यवस्थालाई खुला, पारदर्शी, वस्तुनिष्ठ र विश्वसनीय बनाउन एवं सार्वजनिक खरिद प्रकृयामा प्रतिस्पर्धा, स्वच्छता, ईमान्दारीता, जवाफदेहीता र विश्वशनीयता प्रबर्द्धन गरी मितव्ययी तथा विवेकपूर्ण ढङ्गबाट सार्वजनिक खर्चको अधिकतम प्रतिफल हासिल गर्न नेपाल सरकारले सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को व्यवस्था गरेको छ । नियमित खरिद प्रकृयामा अवलम्बन गरिने कार्यविधि र विशेष परिस्थितिमा अवलम्बन गरिने कार्यविधिमा फरक व्यवस्था गर्न सकिने हुनु नै सार्वजनिक खरिद ऐनको सुन्दर पक्ष हो ।

ऐनले **"विशेष परिस्थिति"** भन्नाले सुक्खा, अनावृष्टि, अतिवृष्टि, भूकम्प, बाढी, पहिरो, आगलागि जस्ता प्राकृतिक वा दैवी प्रकोप तथा आकस्मिक वा अप्रत्याशित विशेष कारणबाट सृजित परिस्थितिलाई व्याख्या गरेको छ । ऐनको दफा ६६ मा विशेष परिस्थितिमा खरिद गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ जस अनुसार "खरिद ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विशेष परिस्थिति उत्पन्न भई तत्काल खरिद नगर्दा सार्वजनिक निकायलाई थप हानि नोक्सानी हुने अवस्था आई परेमा सार्वजनिक निकायले तत्काल खरिद गर्न वा गराउन सक्नेछ र यस्तो परिस्थितिमा खरिद गर्ने सम्बन्धमा अन्य व्यवस्था तोके बमोजिम हुनेछ" भन्ने व्यवस्था रहेको छ । सोही व्यवस्था अनुसार नेपाल राष्ट्र बैंक खरिद विनियमावलीको विनियम १३५ मा पनि विशेष परिस्थितिमा खरिद गर्ने सम्बन्धी विशेष व्यवस्था गरेको छ ।

मिति २०७२।१।१२ गतेको विनाशकारी भूकम्प र त्यसपछि लगातार आएका साना ठुला पराकम्पनबाट नेपाल राष्ट्र बैंकको केन्द्रीय कार्यालयको मुख्य भवन, बैंकिङ्ग कार्यालय, टक्सार महाशाखा लगायतका भवनहरुमा ठूलो क्षति पुगेकोमा क्षतिको पूर्ण विवरण, मूल्यांकन र आकस्मिक व्यवस्थापन गर्न यस बैंकको सञ्चालक समितिको मिति २०७२।१।१३ गते बसेको बैठकको निर्णय बमोजिम आकस्मिक व्यवस्थापन समितिको गठन गरेको छ । आकस्मिक व्यवस्थापन समितिले विभिन्न उपसमिति एवं अध्ययन टोलीको निर्माण गरी सो सम्बन्धी कार्य अगाडि बढाइरहेको छ । यसै बीच विशेष परिस्थितिमा गरिने खरिद सम्बन्धी कार्यलाई थप पारदर्शी र मितब्ययी बनाउन यो कार्यविधिको तर्जुमा गरिएको छ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं ।

g]kfn /fi^« a}+s ljz]if kl/l:yltdf v/b ug]{ ;DaGwL sfo{ljlw, 2072⊕

१. **<u>संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः</u>** (१) यस कार्यविधिको नाम **"नेपाल राष्ट्र बैंक विशेष परिस्थितिमा खरिद गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७२"** रहेको छ ।

२. खरिद ऐन, २०६३ को दफा ६६ तथा नेपाल राष्ट्र बैंक खरिद विनियमावली (दोस्रो संशोधन सहित), २०७१ को विनियम १३५ को व्यवस्था बमोजिम विशेष परिस्थिति श्रृजना भएको अवस्थामा लागू हुने गरी यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

३. विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्य विधिमा,

(क) **"विशेष परिस्थिति"** भन्नाले खरिद ऐन, २०६३ को दफा २ को उपदफा-७ मा उल्लेख भए अनुसारको परिस्थितिलाई बुझाउने छ ।

(ख) **"आकस्मिक व्यवस्थापन समिति"** भन्नाले बैंकको संचालक समितिले विशेष परिस्थिति उत्पन्न भएको अवस्थामा बैंकको दैनिक कार्य, मर्मत, निर्माण, पुन निर्माण लगायतका कार्यहरुको व्यवस्थापन गर्न वरिष्ठ डेपुटी गभर्नरको अध्यक्षतामा गठित समिति सम्झनु पर्दछ ।

(ग) **"खरिद"** भन्नाले बैंकलाई आवश्यक पर्ने मालसामान सेवा, खरिद, मर्मत, निर्माण वा पुनर्निर्माण र सोसंग सम्बन्धित सबै कार्यहरुलाई जनाउनेछ ।

(घ) **"विनियमावली"** भन्नाले नेपाल राष्ट्र बैंक खरिद विनियमावली (प्रथम संशोधन सहित), २०७१ लाई र **"विनियम"** भन्नाले सो विनियमावलीको विनियमलाई जनाउने छ ।

(ङः) **"बैंक"** भन्नाले नेपाल राष्ट्र बैंकलाई सम्झनु पर्दछ ।

(च) **"समिति"** भन्नाले नेपाल राष्ट्र बैंकको सञ्चालक समितिलाई सम्झनु पर्दछ ।

४. **<u>आकस्मिक व्यवस्थापन समितिको सिफारिसः</u>**

(१) नेपाल राष्ट्र बैंक खरिद विनियमावली (प्रथम संशोधन सहित), २०७१ को विनियम १३५ बमोजिम विशेष परिस्थितिमा खरिद कार्य गर्न आकस्मिक व्यवस्थापन समितिको सिफारिस बमोजिम गभर्नरले स्वीकृति प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

⊕ सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ६६ तथा नेपाल राष्ट्र बैंक खरिद विनियमावली (दोस्रो संशोधन सहित), २०७१ को विनियम १३५ को व्यवस्था बमोजिम विशेष परिस्थितिमा खरिद गर्ने सम्बन्धमा नेपाल राष्ट्र बैंक सञ्चालक समितिको मिति २०७२।२।२१ गतेको बैठक नं ९।२०७२ ले दिएको अख्तियारी बमोजिम मिति २०७२।०२।२७ देखि प्रारम्भ भएको ।

(२) उपबुंदा (१) बमोजिम खरिद कार्य गर्दा सम्भव भएसम्म अनुसूचीमा भएको प्रक्रियागत व्यवस्थालाई अनुसरण गर्नु पर्नेछ ।

५. उपसमिति गठन :

आकस्मिक व्यवस्थापन समितिले आफ्नो मातहतमा रहने गरी विशेष परिस्थितिमा खरिद गर्नु पर्ने कार्यलाई सहयोग पूऱ्याउन आवश्यकता अनुसार उपसमिति गठन गर्न सक्नेछ ।

६. आकस्मिक खरिदको सार्वजनिक सूचना:

नेपाल राष्ट्र बैंक खरिद विनियमावली (प्रथम संशोधन सहित), २०७१ को विनियम १३५ बमोजिम विशेष परिस्थिति खरिद गर्दा भरिसक्य ३ देखि ७ दिनको सूचना प्रकाशित गरी खरिद गर्नु पर्नेछ ।

७. खरिद भएको विवरण सार्वजनिक जानकारीको लागि बैंकको वेवसाईटमा राख्ने:

नेपाल राष्ट्र बैंक खरिद विनियमावली (प्रथम संशोधन सहित), २०७१ को विनियम १३५ अनुसार गरिएका खरिद कार्यहरुको विवरण सबैले जानकारी पाउने गरी बैंकको वेवसाईटमा राख्ने व्यवस्था सम्बन्धित विभागले गर्नुपर्नेछ । यसरी खरिदको विवरण वेवसाईटमा राख्दा आपूर्तिकर्ताको नाम, खरिद गरेको वस्तु वा सेवाको छोटकरी विवरण, लागत रकम, आदि खुल्ने गरी निर्णय भएको ७ दिन भित्र राख्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

८. समितिलाई जानकारी दिने :

नेपाल राष्ट्र बैंक खरिद विनियमावली (दोस्रो संशोधन सहित), २०७१ को विनियम १३५ बमोजिम भएको खरिदको सञ्चालक समितिलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ । यस्तो जानकारी गराउदा विस्तृत विवरण खुल्ने गरी (खरिद निर्णयको मिति, वस्तु वा सेवा आपूर्तिकर्ता/निर्माणकर्ताको नाम, लागत रकम, आदि) लिखित रुपमा मासिक रुपमा जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

९. आन्तरिक लेखा परिक्षणको व्यवस्था:

यस कार्यविधि अन्तर्गत गरिएका खरिद सम्वन्धी कार्यहरुको यथासक्य चाँडो आन्तरिक लेखा परिक्षण विभागबाट लेखा परिक्षण गराई लेखा परिक्षण समिति मार्फत सञ्चालक समितिलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

तर, सञ्चालक समितिले आवश्यक ठानेमा समय समयमा विशेष परिस्थितिमा भएका खरिद कार्यको जानकारी पेश गर्न गभर्नरलाई निर्देशन दिन सक्नेछ ।

****

अनुसूची १

आकस्मिक खरिद कार्य विधि

आवश्यकताको पहिचान
(विभागहरुको प्रतिवेदन, आकस्मिक व्यवस्थापन समितिको निर्देशन)

↓

ड्रइङ्ग डिजाइन र लागत अनुमान
(प्राविधिकहरुले तयार गर्ने)

↓

प्रस्ताव आव्हान
(साविकमा रोष्टरमा रहेका तथा सम्भावित प्रस्तावदाताहरुबाट भरिसक्य ३ देखि ७ दिनको समय दिई प्रस्ताव आव्हान गर्ने)

↓

मूल्यांकन गर्ने
(खरिद विनियमावलीको विनिमय १३७ बमोजिम गठित मूल्यांकन समितिले प्राप्त प्रस्तावहरुको मूल्यांकन गरी सिफारिस गर्ने

↓

आकस्मिक व्यवस्थापन समिति
(प्राप्त सिफारिस र प्रस्तावक उपर छलफल गरी विभागलाई निर्देशन दिने)

↓

खरिद निकासा
(आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरी खरीद कार्यको लागि टिप्पणी मार्फत गभर्नरतहबाट निकासा लिने

↓

- स्वीकृत भएमा
  - रु.१० लाख भन्दा बढीको खरिद भएमा वेबसाइटमा सूचना प्रकाशित गर्ने
  - कार्यादेश जारी गर्ने
- स्वीकृत नभएमा
  - आकस्मिक व्यवस्थापन समितिमा छलफल गर्ने